Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntö, VNS 3/2021 vp, Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022–2025

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) toteaa asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

ELY-keskuksen toimintamenot ja toimintaedellytykset

Julkisen talouden suunnitelma 2022–25 tarkoittaa ELY-keskuksen toimintamenojen ja toimintakyvyn kannalta sitä, että nykyisellä tavalla alueittain jaettuna toimintamenot eivät riitä Uudenmaan ELY-keskuksen nykyisen henkilöresurssin ylläpitämiseen. Kaikkien eläköityvien tai muuten poistuvien henkilöiden virkoja ei täytetä. Käytännössä tämä tarkoittaa palveluiden uudelleen järjestämistä, ja osin myös palvelun tai virkatehtävän hoitamisen keventämistä, esimerkiksi valvontatiheyden harventamista tai kehittämistoimien vähentämistä.

ELY-keskuksen toimintaedellytyksien varmistamisella on keskeinen merkitys paitsi valtiollisten työllisyyspalveluiden toimivuudelle mutta myös työllisyyden kuntakokeiluiden onnistumiselle. Laissa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta mukaisesti ELY-keskukset, TE-toimiston sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus hankkivat valtion rahoittamat työllisyyspalvelut myös kokeilualueille.

Työllisyystoimet toimenpidekokonaisuutena

Uudenmaan ELY-keskus pitää perusteltuna työllisyyden lisäämisen ja työttömyyden vähentämisen valintaa yhdeksi keskeiseksi julkisen talouden kestävyyttä vahvistavaksi toimenpidekokonaisuudeksi.

Työllisyydenhoidon kokonaisuudessa on nyt ja seuraavien vuosien aikana käynnissä useita uudistuskohteita. Haasteena uusien työllisyystoimien ja laajojen hallintoreformien samanaikaisessa valmistelussa ja toimeenpanossa on palvelutoiminnan hyvän tason ylläpitäminen murrosvaiheessa. On tärkeää, että koronakriisin jälkeen koittavan talouden elpymisen ja työvoiman kysynnän kasvun aikana työllisyyspalvelut ovat mahdollisimman toimintakykyiset ja työnvälitystä parhaimmalla tavalla edistävät.

UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
0295 021 000
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1
Kirjaamo
PL 36, 00521 Helsinki
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Uudellamaalla on TE-toimiston työllisyyspalveluiden lisäksi viisi alueellista työllisyyden kuntakokeilua, joiden valmistelu ja käynnistyminen on vaatinut resursseja kokeiluihin osallistuvien kuntien lisäksi myös ELY-keskuksessa, vaikka ELY-keskuksella ei ole varsinaista ohjaavaa roolia suhteessa kokeilualueisiin. ELY-keskuksen tosiasiallinen tehtävämäärä on lisääntynyt valmistelu- ja toimeenpanovaiheessa muun muassa lisääntyneen määrärahaseurannan, kokeilualueiden koordinoinnin ja tiedolla johtamisen myötä.

Yksi työllisyydenhoidon uudistuksista on pohjoismaisen työvoimapalvelumalli, jonka toimeenpanoon vuoksi Julkisen talouden suunnitelmassa on lisätty Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin pysyvästi 70 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen. Pohjoismaisella työvoimapalvelumallilla on työllisyydenhoidon palveluprosessin uudistamisen myötä vaikutuksia Työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntakokeiluiden niin sanotun oman toiminnan lisäksi myös TE-ostopalveluiden käyttöön, joiden hankkiminen kuuluu ELY-keskusten tehtäviin.

Aktiivisempi työnhakijoiden kontaktointi tullee aiempien kokemusten perusteella lisäämään palveluohjausta ja siten myös aktivointitoimenpiteiden käyttöä. Mallin toimeenpanon ja tuloksellisuuden varmistamiseksi on syytä huolehtia, että työttömille ja lomautetuille tarkoitettuja tuloksellisia palveluita on jatkossakin saatavilla riittävästi ja palveluiden suunnitteluun, hankintaan ja valvontaan on saatavilla riittävä resurssi ELY-keskuksissa.

Uudellamaalla TE-toimistoon rekisteröityneistä työnhakijoista lähes 30 prosenttia on vieraskielisiä. Viimeisten vuosien aikana Uudenmaan muualta Suomesta saamasta muuttovoitosta merkittävä osa on ollut vieraskielistä väestöä, minkä lisäksi Uudenmaan nettomaahanmuutto on ollut vuosien ajan positiivista. Uudenmaan ELY-keskus pitääkin kannatettavana Julkisen talouden suunnitelmassa olleita kirjauksia maahanmuuttajien kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen liittyvien tehtävien vakinaistamisesta sekä väliaikaisesta rahoituksesta vuosille 2022 ja 2023.

Uudenmaan työllisyystilanne ja näkymät

Koronakriisin työllisyysvaikutukset ja lisääntynyt työttömyys ovat iskeneet Suomessa rajuimmin palveluvaltaiselle Uudellemaalle ja maakunnan sisällä pääkaupunkiseudulle. Suurin vaikutus palvelualan sisällä on kohdistunut matkailuun ja ilmailualalle muun muassa Helsinki-Vantaan lentoaseman myötä.

Talouden elpyessä myös työvoiman kysynnän ja työllisyystilanteen ennakoidaan parantuvan Uudellamaalla vuoden jälkipuoliskolla. Erityisesti palvelualalla työvoiman kysynnän arvioidaan lähtevän selvään kasvuun epidemiatilanteen laannuttua.

Uudellamaalla työvoiman kysyntä kasvoi ennen koronakriisiä yhtäjaksoisesti useiden vuosien ajan TE-toimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen perusteella. Myös työttömyys väheni samanaikaisesti, mutta hitaammalla vauhdilla suhteessa työvoiman kysynnän muutokseen. Vuoden 2019

lopussa lähes puolet viimeisen 12 kuukauden aikana rekrytoineista Uudellamaalla sijaitsevista toimipisteistä ilmoitti kokeneensa rekrytointiongelmia. Koronakriisin myötä rekrytointiongelmista kärsineiden toimipaikkojen osuus on laskenut noin 30 prosenttiin.

Työvoiman kysynnän elpyessä kohtaanto-ongelma tulee Uudellamaalla todennäköisesti jälleen heikkenemään. Kasvavan kysynnän lisäksi kohtaantotilannetta vaikeuttaa alaa vaihtavien kasvanut määrä, opintojen viivästyminen ja siten uusien työmarkkinoille tulevien osaajien määrän lasku sekä IT-taitojen kasvanut rooli niissäkin ammateissa, joissa kyseinen osaaminen ei ollut keskeistä ennen kriisiä.

Yksikön päällikkö Jarkko Tonttila

Johtava asiantuntija Timo Aulanko